

5-6 Yaşında Çocuğu Olan Annelerin Çocukluk Deneyimleri ve Öznel Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Dr. Öğr. Üyesi Türker SEZER*

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Bolu / Türkiye,
sezer_t@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0898-4887

Prof. Dr. Gülden UYANIK

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, İstanbul / Türkiye,
gbalat@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9947-8159

Ayşe Gül KARABULUT

Günebakan İlkokulu, İstanbul / Türkiye,
gulkarabulut@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1129-7017

Elif KOÇAK SAZLI

Kanarya İlkokulu, İstanbul / Türkiye,
elifkocak14@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7307-2860

Öz

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş arası çocuğu olan annelerin çocukluk deneyimleri ve öznel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. İlişkisel tarama modelinde tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu,

¹Bu çalışma, 2-5 Mayıs 2015 tarihinde Hacettepe Üniversitesi tarafından düzenlenen "4. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi"nde sunulmuştur.

2014-2015 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinde yer alan 12 okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 298 çocuğun annesi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Çocukluk Deneyimleri Ölçeği ve Öznel Mutluluk Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, annelerin kendi çocukluk dönemlerinde yaşadıkları aile içi olumsuz deneyimlerin, onların şu anki mutluluk düzeylerini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk dönemi; Çocukluk deneyimleri; Öznel mutluluk; Öznel iyi oluş; Anneler.

The Investigation of Relationship between Childhood Experiences and Subjective Happiness Levels of the Mothers That Have 5-6 Year-Old-Child

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between childhood experiences and subjective happiness levels of mothers having 5-6 year olds child who are enrolled pre-school education. The study group, which is designed in a relational screening model, consisted of the mothers of 298 children who attended 12 pre-school education institutions located in İstanbul province in the academic year 2014-2015. Data from the study were obtained using the Childhood Experience Scale and the Subjective Happiness Scale. As a result of the research, it was determined that the negative experiences of the mother in their own childhood affected their current happiness level negatively.

Keywords: Childhood; Childhood experience; Subjective happiness; Subjective well-being; Mothers.

Extended Summary

Purpose

Several factors affect the happiness or subjective well-beings of individuals. Among these; extroversion, self-respect, personality traits, emotional experiences, relation types and explaining the meaning of life might be aligned (DeNeve, 1999; Diener, Oishi and Lucas, 2003; Doğan and Eryılmaz, 2013). Family is a social institution that has an important role of child's development (Hess and Holloway, 1984). When great numbers of up to date research results' are being examined, it is precipitated that familial features (communication, interaction, manner, care etc.) are affecting chil-

dren's social-emotional development, social skill development, social and emotional competences and emotion regulation skills (Chae and Lee, 2011; Chen and McCollum, 2000; Driscoll and Pianta, 2011; Dillon, 2009; Hoffmann and Russ, 2012; Koçyiğit, Sezer and Yılmaz, 2015; Lindsey and Colwell, 2003; McCollum and Chen, 2001; McDowell and Parke, 2009; Pasiak, 2011). In addition to these again family-child relation is affecting children's self development too (Brown, Mangelsdorf, Neff, Schoppe-Sullivan and Frosch, 2009). As is seen, the livings that realized in family form the base of children's life abilities. Children carry the livings and experiences they undergone in this period to their adulthood. In other words, these experiences affect children's further lives too. Childhood period livings' relation with the ailments that can happen in further periods is an accentuated subject in our day (Gluckman, Hanson and Beedle, 2007). As a result of the studies has been made in this field, it's been stated that; whom the individuals incurred bullying, faced with anxiety and depression (Chapman, Whitfield, Felitti, Dube, Edwards and Anda, 2004; Gladstone, Parker and Malhi, 2006), family types' affecting the sense of self and the tarumas has been lived in the childhood period's being related with the stress and negative emotions that has been lived in the adulthood (Glaser, Van Os, Portegijs and Myin-Germeys, 2006), whom the individuals reported that they had live positive and confidential relation with their parents' psychologic wellness levels' being high (An and Cooney, 2006), eligible early experiences with their parents' affecting being well in adulthood (Andersson and Stevens, 1993). In a nutshell, while intrafamilial livings and parent attitudes are affecting pediatric development, it may be stated that the experiences of children's having an effect on their adulthood. Children's being mentally healthy individuals is greatly connected with the education parents give (Kasatura, 1988). In the research conducted in this regard, it has been examined that the relation between childhood experiences and individual happiness levels of the mothers that have a child attending to pre-school education.

Method

Relational screening model is used in this research. Mothers of 298 children that has been educated in 12 pre-school education institutions from total of four districts which are determined by simple random sampling, as two of them (Pendik and Tuzla) are from the Anatolian side in the borders of the city of Istanbul in 2014-2015 academic year and two of them (Kağıthane and Küçükçekmece) are from the European side, created the target popula-

tion of the study. Research findings have been obtained by using “Early Life Experiences Scale” that has been improved by Gilbert at al., (2003) and transcribed by Akın, Uysal and Çitemel (2013) and “Subjective Happiness Scale” that has been improved by Lyubomirsky and Lepper (1999) and transcribed by Akın and Satıcı in the year of 2011. In the analysis of obtained findings, Percentage, Frequency, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient, Simple Linear Regression Analysis and ANOVA test were performed.

Results

Firstly it has been found that the factor of owned children numbers not having a significant differing affect on mothers’ subjective happiness point averages ($F=1.335, p>.05$). In a similar way it has been found that mothers’ subjective happiness scores averages’ not significantly differing based on educational levels ($F=365, p>.05$).

In the research a negative relation has been found between subjective happiness of mothers and early life experiences ($r=-.330, p>.05$). As a result of regression analysis it has been detected that %10.9 of mothers’ subjective happiness levels were explained by their early life experiences ($R=.330, R^2=.109, F=35.885, p<.05$).

Discussion

Early life experiences affect adults’ behavior patterns (Tauschke, Merskey and Helmes, 1990). When the related literature is being examined, it has been seen that early life experiences’ affecting happiness or subjective wellness in adulthood, in other words several researches have been seen that have parallels with these research findings. As a result of a research was made with 1882 participators, it has been specified that the adults who had a positive and trustworthy relation with their parents, have high psychological well-being levels (An and Cooney, 2006). As a result of another research where relations of 20 years old youngsters’ happiness levels and remembered family styles (authoritative/bossy, at large), personalities (extroverts, neurotic, psychotic) and senses of self were examined, it has been specified that sense of self is the most important factor that explains happiness. In addition, it has been detected that there is a relation between parents’ methods of child-care and sense of self (Furnham and Cheng, 2000). Again in another research, it has been specified that the affect of family and eligible early-life experiences on being healthy and well in adulthood and eligible

early life experiences affect being well in adulthood (Andersson and Stevens, 1993). Also, Cheng and Furnham (2003) examined the reasons of depression and happiness in a study they made. Personality, sense of self, dimensions of life, depression and happiness scales were obtained directly from individuals' reports. Total 234 participants' average age is 18.23. As a result of the research, it has been specified that sense of self and communication with family predicts happiness directly. Along with the researches where adult happiness or well being and early life experiences has been examined, as a result of lots of researches it has been found that early life experiences have a relation with the depression and several diseases in adulthood (Bifulco, Moran, Baines, Bunn and Stanford, 2002; Burbach and Borduin, 1986; Chapman, Whitfield, Felitti, Dube, Edwards and Anda, 2004; Gladstone, Parker and Malhi, 2006). It has been found that most of the adults are experiencing depression, had upset childhood experiences (Abrahams and Whitlock, 1969). As to a research that 967 adults participated, it has been specified that %30 of women participants, as to %40 of men participants had been abused (physical abuse, physical apathy and emotional abuse) (Scher, Forde, McQuaid and Stein, 2004). These ratios are too high. In view of adults can display these behaviours to their children when they become mothers-fathers, it shows up that how important early life experiences are. When the literature related with findings is being utilized, it might be stated that, early life experiences have an affect on most of the courses in adulthood, especially the clear communication in family, mutual affection, basics like trust and love atmosphere provide a positive contribution to adults' happiness or self well beings, contrary to this, insensitivity, non-interactivity or over-treatment, in case basics like not supporting autonomy and freedom provides contribution to the depression, broodiness, negative emotions. By looking at "today's children are the adults of tomorrow" idea, it should be emphasized that presenting healthy family environments that might sustain positive childhood experiences to children, by considering how important the positive-negative experiences were gathered in the childhood and how much this does affect the happiness in future.

Giriş

Pozitif psikolojide mutluluk, öznel iyi oluş şeklinde ele alınmaktadır (Diener, 2000'den akt; Kangal, 2013). Mutluluk ya da öznel iyi oluş, bireyin hayatına dair olumlu düşünce ve duygularının miktarca üstünlüğüdür. Ayrıca bireylerin hayatlarından aldıkları doyum ve olumlu duyguların toplamıdır.

Bireylerin hayatlarını nasıl ve neden pozitif yollardan değerlendirdikleri ile ilgilenir. Bireylerin sübjektif olarak yaşamlarını değerlendirmeleri sonucunda ortaya çıkan iyilik düzeyini gösteren şemsiye bir kavram niteliğindedir (Kangal, 2013). Öznel iyi oluş yaşamdan haz almayı, tatmin olmayı, memnuniyeti, huzuru ve mutluluğu içeren, bireyin kendi hayatını bilişsel ve duyuşsal olarak değerlendirmesini ifade eden bir kavramdır (Diener, Oishi ve Lucas, 2003). Öznel iyi oluşu etkileyen potansiyel faktörler incelendiğinde; gelir, sosyal etkenler, zaman kullanımı, inançlar ve tutumlar, ilişkiler, ekonomik, sosyal ve politik çevre koşulları ile kişisel özellikler (yaş, cinsiyet, kişilik vb.) sıralanmaktadır (Dolan, Peasgood ve White, 2008).

İlgili alanyazın incelendiğinde, kişilerin mutluluklarını ya da öznel iyi oluşlarını etkileyen çeşitli faktörlerin olduğu görülür. Örneğin dışa dönüklük ve benlik saygısı gibi kişilik özellikleri öznel iyi oluş düzeyini etkilemektedir (Diener, Oishi ve Lucas, 2003). Öznel iyi oluş ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırma sonucunda, toplam öznel iyi oluş puan varyanslarının %39'unun kişilik özellikleri tarafından açıklandığı belirlenmiştir (Steel, Schmidt ve Shultz, 2008). Ayrıca Doğan ve Eryılmaz, (2013) üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, benlik saygısı ile öznel iyi oluşun pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuş, ayrıca benlik saygısının öznel iyi oluşu pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan bir meta analizi çalışmasında kişilik özellikleri ile (özellikle de dışa dönüklük ve duygusal tutarsızlık) öznel iyi oluş arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, kişilik ve öznel iyi oluş arasında güçlü ilişki olduğu bulunmuştur. Kişinin sağlıklı olması ile öznel iyi oluşu arasında güçlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bireylerin duygu deneyimleri, ilişki tipleri ve hayatın anlamını açıklama şekilleri gibi çok sayıda kişisel özelliklerin öznel iyi oluş ile yakından ilişkili olduğu ifade edilmiştir (DeNeve ve Cooper, 1998; DeNeve, 1999).

Bireyin kişilik gelişimi, doğuştan getirilen bazı özelliklerin, çevre etkisi altında biçimlenmesiyle oluşur. Çocuğun üzerindeki çevre etkisi ilk olarak ailede anne-baba etkisiyle oluştuğuna göre, çocuk doğal olarak onların aracılığıyla yaşadığı kültürün özelliklerini, yaşam biçimlerini algılamaya başlar. Daha sonraki yıllarda ruh sağlığı yerinde bir birey olabilmesi, geniş ölçüde psikolojik gelişim evrelerinde ailenin vereceği eğitime bağlıdır (Kasatura, 1988). Aile ile ilgili yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde, ailesi ile pozitif ve güvene dayalı ilişki yaşadıklarını ifade eden yetişkinlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu (An ve Cooney, 2006), ailesi ile

nitelikli erken deneyimlerin yetişkinlikte iyi olmaya etki ettiği (Andersson ve Stevens, 1993) bulgulanmıştır. İnsan yaşamında, etkisini doğumdan önce göstermeye başlayan ve hayatın sonuna kadar etkisini sürdüren aile, fizyolojik olduğu kadar ekonomik, kültürel ve toplumsal yönleriyle de kişinin ruhsal gelişimini ve davranışlarını biçimlendirir (Yavuzer, 1994). Aile, çocuğun ruhsal gelişiminde önemli yeri olan toplumsal bir kurumdur (Hess ve Holloways, 1984).

Yapılan çok sayıda güncel araştırma sonuçları incelendiğinde, aileye ait özelliklerin (iletişim, etkileşim, tutum, bakım vb) çocukların sosyal-duygusal gelişimine, sosyal beceri gelişimine, sosyal ve duygusal yetkinliklerine ve duygu düzenleme becerilerine etki ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Chae ve Lee, 2011; Chen ve McCollum, 2000; Driscoll ve Pianta, 2011; Dillon, 2009; Hoffmann ve Russ, 2012; Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz, 2015; Lindsey ve Colwell, 2003; McCollum ve Chen, 2001; McDowell ve Parke, 2009; Pasiak, 2011). Bu araştırmaların yanı sıra aile-çocuk ilişkisinin çocukların benlik gelişimini de etkilediği araştırma bulguları görülmektedir (Brown, Mangelsdorf, Neff, Schoppe-Sullivan ve Frosch, 2009). Dolayısı ile ailede gerçekleşen yaşantıların çocukların yaşam becerilerinin temelini oluşturduğu ifade edilebilir. Çocuklar erken dönemde geçirdikleri yaşantıları ve deneyimleri yetişkinliklerine taşırlar. Yani bu deneyimler çocukların ileriki yaşantılarını etkiler.

Çocukluk dönemindeki yaşantıların daha sonraki dönemlerde meydana gelebilecek rahatsızlıklarla ilişkisi günümüzde üzerinde durulan bir konudur (Gluckman, Hanson ve Beedle, 2007). Bu alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde, çocukluk döneminde zorbalığa maruz kalmış bireylerin yetişkinlikte endişe ve depresyon yaşadıkları (Chapman, Whitfield, Felitti, Dube, Edwards ve Anda, 2004; Gladstone, Parker ve Malhi, 2006), aile stillerinin gençlerin benlik algısını etkilediği ve benlik algısı ile mutluluk arasında ilişki olduğu (Furnham ve Cheng, 2000), çocukluk döneminde yaşanan travmaların yetişkinlikte yaşanan stres ve negatif duygular ile ilişkili olduğu (Glaser, Van Os, Portegijs ve Myin-Germeys, 2006) bulgulanmıştır. Ayrıca bir başka araştırmada depresyondaki hastaların raporları sonucunda, bu hastaların çocukken aileleri ile geçirdikleri yaşantıların (duyarsız, etkileşim kurmayan veya aşırı müdahaleci ve çocuğun özerklik ve bağımsızlığını desteklemeyen) şu anki ruh sağlıkları üzerinde etkisinin olduğu belirlenmiştir. Blatt, Wein, Chevron ve Quinlan (1979) üniversite mezunu katılımcı ile

gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda, ailedeki negatif figürlerin depresyonla anlamlı ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca depresyonun şiddetinin de aileye atfedilen nitelikler ile ilişkili olduğu bulunmuştur. İncelenen araştırma bulgularında hareketle, aile içindeki yaşantılar ile ebeveyn tutum ve davranışlarının çocukların gelişimini etkilediği, çocukların deneyimlerinin de kendi yetişkinliklerini ve iyi olma hâllerini etkilediği ifade edilebilir.

Anne-babanın kendi anne babasıyla olan deneyimlerinin, aile ilişkilerinde ve tutumlarında etkili olduğu bilinmektedir. Kendi anne babasıyla iletişimde uygun olmayan deneyimleri olan, yeterli sevgi göremeyen bir baba ya da genç kızlık yıllarında aşırı baskı altında büyümüş bir anne, çocuklarına olumsuz tutum ve davranışlarda bulunabilirler. Önceden kazanılan bu tutum ve davranışlar ancak bir öğrenme sürecinin sonucunda değişebilmektedir (Aral, 1997). Bunun yanında aile içerisinde eşler arasındaki ilişkiler de çocuklara yönelik tutumları etkilemektedir (Şimşek, 2006). Simons, Beaman, Conger ve Chao (1993) tarafından yapılan ve anne-babaların katıldığı araştırmada, çocukluk döneminde çocuğa sunulan aile ortamının niteliği-kalitesi, aile-çocuk arasında gerçekleşen etkili ilişki, eğitim boyutu ve ailenin inançları gibi değişkenler yetişkinlikte hem anne hem de babaların rollerini belirleyen değişkenler olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırmada okul öncesi eğitime devam eden çocuğu olan annelerin çocukluk deneyimleri ve öznel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında İstanbul ili sınırları içinde yer alan ve basit rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenen Anadolu yakasından iki (Pendik ve Tuzla) ve Avrupa yakasında iki (Kâğıthane ve Küçükçekmece) olmak üzere toplam dört ilçedeki 12 okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gören 298 çocuğun annesi oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan annelerin %20.5'inin (n=61) bir çocuğu, %57'sinin (n=170) iki çocuğu, %22.5'inin (n=67) ise üç veya üçten fazla çocuğu vardır. 298 annenin %34.6'sı (n=103) 21-30 yaş, %39.3'ü

(n=117) 31-35 yaş, %20.5'i (n=6) 36-40 yaş arasındadır. %46.3'ü (n=138) ilköğrenim, %30.5'i (n=9) ortaöğrenim ve %21.1'i (n=63) yükseköğretim mezunudur. Bunlara ek olarak %74.5'inin (n=222) ev hanımı, %24,2'sinin (n=72) ise bir işte çalıştığı belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çocukluk Deneyimleri Ölçeği: Bireyin çocukluk yıllarında yaşamış oldukları deneyimleri değerlendirmek amacıyla Gilbert ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilen ve Akın, Uysal ve Çitemel (2013) tarafından uyarlanan ÇDÖ; değersizlik içeren anılar (3 madde; Çocukken anne babamın yanında kendimi rahat ve huzurlu hissedirdim), tehdit içeren anılar (6 madde; Çocukken anne babamın güçlü ve baskıcı olduklarını düşünürdüm) ve boyun eğdirici anılar (6 madde; Çocukken istemesem de diğerleriyle aynı fikirde olmak onları desteklemek zorunda kalırdım) şeklinde üç alt ölçekten oluşmaktadır. Toplam 15 maddeden oluşan ÇDÖ 5'li bir derecelendirmeye sahiptir ("1" Bana Hiç Uygun Değil, "2" Bana Çok Az Uygun, "3" Bana Biraz Uygun, "4", Bana Genellikle Uygun, "5" Bana Tamamen Uygun). Ölçekte yer alan alt ölçeklerin her birinden ayrı puanlar elde edilebileceği gibi 6., 7. ve 9. maddelerin ters kodlanması ile ölçekten toplam bir çocukluk deneyimleri (olumsuz yaşantılar) puanı da elde edilmektedir. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan açımlayıcı faktör analizinde ÇDÖ örneklem uygunluk katsayısının .92 olduğu, maddelerin üç faktörde toplandığı ve toplam varyansın %63'ünün açıklandığı görülmüştür. Alt ölçeklere ait maddelerin faktör yükleri, değersizlik içeren anılar alt ölçeği için .65 ile .84, tehdit içeren anılar alt ölçeği için .53 ile .90 ve boyun eğdirici anılar alt ölçeği için .37 ile .87 arasında değişmektedir.

Öznel Mutluluk Ölçeği: Lyubomirsky ve Lepper (1999) tarafından geliştirilen ve Akın ve Satıcı tarafından 2011 yılında uyarlaması yapılan, 7'li likert türü bir ölçme aracı olan ÖMÖ, 4 betimsel maddeden oluşmakta ve katılımcılardan her bir maddede yer alan açıklamaya katılma oranlarını belirlemeleleri istenmektedir. Ölçekte yer alan dördüncü madde ters kodlandıktan sonra tüm maddelerin puanları toplanarak toplam bir öznel mutluluk puanı elde edilebilmektedir. Ölçekteki olası puanların ranjı 4 ile 28 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar ilgili bireyin öznel mutluluğunun yüksek olduğunu göstermektedir.

Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formunda araştırmaya katılan annelerin yaşı, öğrenim durumları, sahip oldukları çocuk sayısı, ço-

cuklarının cinsiyeti gibi örnekleme tanımlayıcı sorulara yer verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama sürecinde öncelikle çalışmaya katılmayı kabul eden okullardaki öğretmenler ile görüşülmüştür. Öğretmenlere planlanan çalışmanın amacı ve ölçme araçları hakkında bilgi verilmiştir. Her iki veri toplama aracı öğretmenler tarafından annelere ulaştırılmıştır. Çalışmada gönüllülük esas alınmıştır. Araştırmada 300 anneye ulaşmak hedeflenmiştir. Ölçek maddelerinin eksik doldurulması ve geri dönmeyen ölçekler nedeniyle çalışmanın analizleri 298 annenin verileri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Veri toplama süreci yaklaşık üç hafta sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri uygun istatistik paket programında analiz edilmiştir. Analizlerde annelerin çocukluk deneyimleri ile öznel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin gözlemlenmesi için Korelasyon Analizi, annelerin öznel mutluluk düzeylerinin çocukluk deneyimlerini yordama düzeyini belirlemek için ANOVA testi, araştırmaya katılan annelerin öznel mutluluk düzeylerinin ne kadarının çocukluk deneyimleri tarafından açıklandığını gözlemek için ise Basit Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, çalışma grubunda yer alan annelerin çocukluk deneyimleri ile öznel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiye ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Öznel Mutluluk Toplam Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine göre ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	45.245	2	22.622	1.335	.265
Gruplar içi	4948.267	292	16.946		
Toplam	4993.512	294			

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan annelerin öznel mutluluk puan ortalamalarının sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur ($F=1.335$, $p>.05$). Tek çocuk sahibi olan annelerin öznel mutluluk puan ortalaması 17.88 ($ss=4.0$), iki çocuk sahibi olan annelerin öznel mutluluk puan ortalaması 17.80 ($ss=3.98$), üç ve daha fazla sahibi olan annelerin öznel mutluluk puan ortalaması ise 18.76 ($ss=4.48$) olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Öznel Mutluluk Toplam Puanlarının Öğrenim Durumu Değişkenine göre ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	12.647	2	6.324	.365	.694
Gruplar içi	4951.934	286	17.314		
Toplam	4964.581	288			

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin öznel mutluluk puan ortalamalarının öğrenim durumları değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur ($F=.365, p>.05$). Ortaokul mezunu olan annelerin öznel mutluluk puan ortalaması 17.84 ($ss=4.44$), lise mezunu olan annelerin öznel mutluluk puan ortalaması 18.09 ($ss=4.25$), lisans ve lisansüstü mezunu olan annelerin öznel mutluluk puan ortalaması ise 18.38 ($ss=3.28$) olarak bulunmuştur.

Tablo 3. Öznel Mutluluk Puanlar ile Çocukluk Deneyimleri Puanlarının Korelasyon Analizi Sonuçları

	\bar{x}	Ss	N	R	p
Öznel Mutluluk Puanları	20.42	4.32	295	-.330	.000*
Çocukluk Deneyimi Puanları	29.53	9.52	298		

* $p<.05$

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin öznel mutluluk ölçeğinden aldıkları puanlar ile çocukluk deneyimleri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yönlü anlamlı ilişki vardır ($r=-.330, p>.05$).

Tablo 4. Annelerin Öznel Mutluluk Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Çocukluk Deneyimleri Ölçeğinden Aldıkları Puanların Regresyon Analizi

Model	R	R ²	F Değişimi	sd	p	D.Watson
1	.330	.109	35.885	1	.000**	1.933

* $p<.05$, ** $p<.01$

Tablo 4'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan annelerin öznel mutluluk düzeylerinin %10.9'u çocukluk deneyimleri tarafından açıklanmaktadır ($R=.330, R^2=.109, F=35.885, p<.05$).

Tablo 5. Annelerin Öznel Mutluluk Düzeylerinin Çocukluk Deneyimlerini Yordama Düzeyi

	B	SH	β	t	p
Sabit	24.853	.776			.000**
1. Çocukluk Deneyimi	-.150	.025	-.330	-5.990	.000**

* $p<.05$, ** $p<.01$

Tablo 5'e bakıldığında, annelerin çocukluk deneyimleri puanlarının

öznel mutluluk puanlarını anlamlı düzeyde yordayan değişken olduğu görülmektedir ($t=-5.990, p<.05$).

Tartışma

Araştırmada ulaşılan bulgular ışığında, araştırmaya katılan annelerin öznel mutluluk ölçeğinden aldıkları puanlar ile çocukluk deneyimleri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak yapılan regresyon analizi sonucunda da annelerin öznel mutluluk düzeylerinin çocukluk deneyimleri tarafından anlamlı düzeyde yordandığı tespit edilmiştir. Bir başka ifade ile mutluluk düzeyleri düşük olan annelerin bu durumlarının yaklaşık %11'i çocukluk dönemlerindeki uygun olmayan yaşantılar tarafından açıklanmaktadır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, annelerin kendi çocukluk dönemlerinde deneyimledikleri olumsuz yaşantıların, onların şu anki mutluluk düzeylerini olumsuz yönde etkilediğini ifade edebiliriz. Ayrıca araştırmada ailedeki çocuk sayısı ve annelerin öğrenim durumlarının mutluluk düzeylerini etkilemediği tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar araştırmaya katılan annelerin öznel mutluluk düzeylerinin çocukluk dönemindeki yaşantılardan etkilendiğini destekler niteliktedir. Bir başka ifade ile çocukluk döneminde uygun olmayan yaşantılar bu araştırmada incelenen çocuk sayısı ve öğrenim düzeyi gibi değişkenlerden bağımsız olarak kişilerin hali hazırdaki öznel mutluluk düzeyleri üzerinde etkilidir. Araştırmada incelenmeyen çeşitli değişkenlerin (gelir, çalışma durumu, yaş vb.) de etkilerinin sınanması gerekmektedir. Ayrıca ulaşılan bu sonuçlar araştırmanın çalışma grubundan da kaynaklanmış olabilir.

Yetişkinlerin davranış örüntülerine çocukluk deneyimleri etki etmektedir (Tauschke, Merskey ve Helmes, 1990). İlgili alanyazın incelendiğinde, çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikte mutluluğu ya da sübjektif iyi oluşlarını etkilediği, yani bu araştırma sonuçları ile paralellik olduğu belirlenen çeşitli araştırmalar görülmüştür. An ve Cooney (2006) tarafından 1882 katılımcı ile yapılan bir araştırma sonucunda, ailesi ile pozitif ve güvene dayalı ilişki yaşadıklarını ifade eden yetişkinlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir. Yirmi yaşındaki gençlerin mutluluk düzeyleri ile hatırlanan aile stilleri (otoriter/yetkeci, serbest), kişilikleri (dışadönüklük, nevrotiklik, psikotiklik) ve benlik algıları arasındaki ilişkilerin incelendiği bir başka araştırma sonucunda, benlik algısının mutluluğu açıklayan en önemli değişken olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ailenin çocuk yetiştirme stili ile benlik algısı arasında da ilişki olduğu tespit edilmiştir (Furnham ve

Cheng, 2000). Yine bir diğer araştırmada, aile ile nitelikli çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikte sağlıklı ve iyi olmaya etkisi incelenmiştir ve nitelikli erken çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikte iyi olmaya etki ettiği belirlenmiştir (Andersson ve Stevens, 1993). Ayrıca Cheng ve Furnham (2003), yaptıkları çalışmada yetişkinlerde depresyon ve mutluluğun sebeplerini incelemişlerdir. Kişilik, benlik algısı, yaşamın boyutları, depresyon ve mutluluk ölçümleri kişilerin doğrudan raporlarından elde edilmiştir. Toplam 234 katılımcının yaş ortalaması 18.23'tür. Araştırma sonucunda, benlik algısı ve aile ile iletişimin doğrudan mutluluğu yordadığı belirlenmiştir.

Yetişkin mutluluğu ya da öznel iyi oluş ile çocukluk deneyimleri arasındaki ilişkilerin irdelendiği yukarıdaki araştırmaların yanı sıra, çok sayıda farklı araştırma sonuçları çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikteki depresyon ve çeşitli hastalıklarla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Bifulco, Brown ve Harris, 1994; Bifulco, Moran, Baines, Bunn ve Stanford, 2002; Burbach ve Borduin, 1986; Chapman, Whitfield, Felitti, Dube, Edwards ve Anda, 2004; Gladstone, Parker ve Malhi, 2006). Depresyonda olan ve olmayan yetişkinlerin katıldığı bir araştırmanın bulguları ışığında, depresyonda olan yetişkinlerin çoğunluğunun mutsuz çocukluk deneyimleri yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır (Abrahams ve Whitlock, 1969).

Çocukların psikolojik deneyimleri ile yaşla ilişkili hastalıklar arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, çocukluk döneminde olumsuz psikolojik deneyimler yaşayan katılımcıların yüksek depresyon riski taşıdıkları belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı olmanın, kötü muameleyle maruz kalmanın ve sosyal olarak izole edilmenin yetişkinlikte yaşla ilişkili hastalık riski üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur. Uygun psikolojik deneyimler çocuklar için gerekli ve potansiyel olarak yaşa bağlı hastalıklardan korunmak için düşük maliyetli bir amaç olarak belirtilmektedir (Danese ve ark., 2009). Benzer bir araştırmada, yetişkinlerin sosyal olarak dışlanmasını incelenmiş ve refah, sosyo-ekonomik durum, fiziksel sağlık, duygusal esenlik ve davranışlar ele alınmıştır. Araştırma sonucunda çocukluk döneminde yaşanan yoksulluk ile yetişkinlikteki olumsuz veriler arasında ilişki belirlenmiştir (Hobcraft ve Kiernan, 2001).

Yukarıdaki araştırma sonuçlarının yanında çocukluk deneyimleri ile yetişkinlikteki evlilik niteliği (Truant, Herscovitch ve Lohrenz, 1987), anti-sosyal davranışlar (Robins, 1978), özeleştirme düzeyi (Brewin, Firth-Cozens, Furnham ve McManus, 1992), yaşanan stres ve negatif duygular (Glaser,

Van Os, Portegijs ve Myin-Germeyns, 2006), diğerlerine karşı düşmanlık ve yansıtma ile olumsuz çocukluk deneyimleri (olumsuzlama, reaksiyon oluşturulması, inkâr ve baskı gibi) arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir (Tauschke, Merskey ve Helmes, 1990). Toplam 967 yetişkinin katıldığı bir araştırma sonucunda ise, kadın katılımcıların %30'unun, erkek katılımcıların ise %40'ının çocukluk döneminde kötü muameleyle (fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve duygusal istismar) maruz kaldıkları belirlenmiştir (Scher, Forde, McQuaid ve Stein, 2004). Bu oranlar çok yüksektir. Yetişkinlerin anne-baba olduklarında benzer davranışları kendi çocuklarına karşı sergileyebilecekleri göz önüne alındığında, uygun çocukluk deneyimlerinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Elde edilen bulgular ve ilgili alanyazın değerlendirildiğinde, çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikte birçok alanda etkili olduğu, özellikle aile içerisinde açık iletişim, karşılıklı duygusal yakınlık, güven ve sevgi atmosferi gibi öğelerin yetişkinlerin mutluluk ya da öznel iyi oluşlarına olumlu katkı sağladığı, aksine duyarsızlık, etkileşimsizlik veya aşırı müdahalecilik, özerkliğün ve bağımsızlığın desteklenmemesi gibi öğelerin ise yetişkinlikteki depresyona, mutsuzluğa, negatif duygulara katkı sağladığı ifade edilebilir. Bugünün çocuklarının yarının ebeveynleri olduğu düşüncesinden yola çıkarak, çocuklukta edinilen olumlu-olumsuz deneyimlerin ne kadar önemli olduğu ve bunun gelecekteki mutluluğu ne derece etkilediği dikkate alınarak, çocuklara olumlu çocukluk deneyimleri yaşatabilecek sağlıklı aile ortamları sunulmalıdır. Ebeveynlere çocukluk döneminin özel bir dönem olduğunu bilmeleri ve bu dönemdeki hassasiyetleri dikkate alabilmeleri için çeşitli aile eğitim programlarına katılmaları önerilebilir. Ayrıca eğitimcilerin ve çocukla çalışan bütün yetişkinlerin ebeveynleri aile eğitim programlarına yönlendirmeleri ve mümkün olduğunca kendilerinin de ebeveyn tutum ve davranışlarının çocuk üzerindeki etkilerine ilişkin ailelere bilgi veren toplantılar düzenlemeleri önerilebilir.

Kaynakça

- Abrahams, M. J. ve Whitlock, F. A. (1969). Childhood experience and depression. *The British Journal of Psychiatry*, 117(525), 883-888.
- Akın, A. ve Satici, S. A. (2011). Öznel mutluluk ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 65-77.
- Akın, A., Uysal, R. ve Çitemel, N. (2013). Çocukluk Deneyimleri Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(4), 1541-1550.
- An, J. S. ve Cooney, T. M. (2006). Psychological well-being in mid to late life: The role of generativity development and parent-child relationships across the li-

- fespan. *International Journal of Behavioral Development*, 30(5), 410-421.
- Andersson, L. ve Stevens, N. (1993). Associations between early experiences with parents and well-being in old age. *Journal of Gerontology*, 48(3), 109-116.
- Aral, N. (1997). *Fiziksel İstismar ve Çocuk*. Ankara: Tekışık Web Ofset Baskı.
- Bifulco, A., Brown, G. W. ve Harris, T. O. (1994). Childhood experience of care and abuse (CECA): A retrospective interview measure. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 35(8), 1419-1435.
- Bifulco, A., Moran, P. M., Baines, R., Bunn, A. ve Stanford, K. (2002). Exploring psychological abuse in childhood: II. Association with other abuse and adult clinical depression. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 66(3), 241-258.
- Blatt, S. J., Wein, S. J., Chevron, E. S. ve Quinlan, D. M. (1979). Parental representations and depression in normal young adults. *Journal of Abnormal Psychology*, 88(4), 388-397.
- Brewin, C. R., Firth-Cozens, J., Furnham, A. ve McManus, C. (1992). Self-criticism in adulthood and recalled childhood experience. *Journal of Abnormal Psychology*, 101(3), 561-566.
- Brown, G. L., Mangelsdorf, S. C., Neff, C., Schoppe-Sullivan, S. J. ve Frosch, C. A. (2009). Young children's self-concepts: Associations with child temperament, mothers' and fathers' parenting, and triadic family interaction. *Merrill-Palmer Quarterly (Wayne State University Press)*, 55(2), 184-216.
- Burbach, D. J. ve Borduin, C. M. (1986). Parent-child relations and the etiology of depression: A review of methods and findings. *Clinical Psychology Review*, 6(2), 133-153.
- Chae, J. Y. ve Lee, K. Y. (2011). Impacts of Korean fathers' attachment and parenting behavior on their children's social competence. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39(5), 627-643.
- Chapman, D. P., Whitfield, C. L., Felitti, V. J., Dube, S. R., Edwards, V. J. ve Anda, R. F. (2004). Adverse childhood experiences and the risk of depressive disorders in adulthood. *Journal of Affective Disorders*, 82(2), 217-225.
- Chen, Y. J. ve McCollum, J. A. (2000). Taiwanese mothers' perceptions of the relationship between interactions with their infants and the development of social competence. *Early Child Development and Care*, 162(1), 25-40.
- Cheng, H. ve Furnham, A. (2003). Personality, self-esteem, and demographic predictions of happiness and depression. *Personality and Individual Differences*, 34(6), 921-942.
- Danese, A., Moffitt, T. E., Harrington, H., Milne, B. J., Polanczyk, G., Pariante, C. M., Poulton, R. ve Caspi, A. (2009). Adverse childhood experiences and adult risk factors for age-related disease: depression, inflammation, and clustering of metabolic risk markers. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 163(12), 1135-1143.
- DeNeve, K. M. (1999). Happy as an extraverted clam? The role of personality for subjective well-being. *Current Directions in Psychological Science*, 8(5), 141-144.
- DeNeve, K. M. ve Cooper, H. (1998). The happy personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124(2), 197-229.
- Diener, E., Oishi, S. ve Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective

- well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 403-425.
- Dillon, J. A. (2009). *Play, creativity, emotion regulation and executive functioning*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Case Western Reserve University.
- Doğan, T. ve Eryılmaz, A. (2013). Benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 107-117.
- Dolan, P., Peasgood, T. ve White, M. (2008). Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being. *Journal of Economic Psychology*, 29(1), 94-122.
- Driscoll, K. ve Pianta, R. C. (2011). Mothers' and fathers' perceptions of conflict and closeness in parent-child relationships during early childhood. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, 7, 1-24.
- Furnham, A. ve Cheng, H. (2000). Perceived parental behaviour, self-esteem and happiness. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 35(10), 463-470.
- Gilbert, P., Cheung, M., Grandfield, T., Campey, F. ve Irons, C. (2003). Assessment recall of threat and submissiveness in childhood: Development of a new scale and its relationship with depression, social comparison and shame. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 10, 108-115.
- Gladstone, G. L., Parker, G. B. ve Malhi, G. S. (2006). Do bullied children become anxious and depressed adults?: A cross-sectional investigation of the correlates of bullying and anxious depression. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 194(3), 201-208.
- Glaser, J. P., Van Os, J., Portegijs, P. J. ve Myin-Germeys, I. (2006). Childhood trauma and emotional reactivity to daily life stress in adult frequent attenders of general practitioners. *Journal of Psychosomatic Research*, 61(2), 229-236.
- Gluckman, P. D., Hanson, M. A. ve Beedle, A. S. (2007). Feature article early life events and their consequences for later disease: A life history and evolutionary perspective. *American Journal of Human Biology*, 19, 1-19.
- Hess, R. D. ve Holloway, S. D. (1984). *Family and school as educational institutions*. R. Parke, (Ed.), *Review of child development research (Vol. 7)* içinde (179-222). Chicago: University of Chicago Press.
- Hobcraft, J. ve Kiernan, K. (2001). Childhood poverty, early motherhood and adult social exclusion. *The British Journal of Sociology*, 52(3), 495-517.
- Hoffmann, J. ve Russ, S. (2012). Pretend play, creativity, and emotion regulation in children. *Psychology of aesthetics, creativity, and the arts*, 6(2), 175-184.
- Kangal, A. (2013). Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve Türk hane halkı için bazı sonuçlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 214-233.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasatura, İ. (1988). Eğitimin çocuk ruh sağlığındaki önemi. *Nöro-Psikiyatri*, 25, 163-176.
- Koçyiğit, S., Sezer, T. ve Yılmaz, E. (2015). 60-72 aylık çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi (HAYEF)*, 12-1(23), 287-300.
- Lindsey, E. W. ve Colwell, M. J. (2003). Preschoolers' emotional competence: Links to pretend and physical play. *Child Study Journal*, 33(1), 39-52.

- Lyubomirsky, S. ve Lepper, H. S. (1999). A measure of subjective happiness: Preliminary reliability and construct validation. *Social Indicators Research*, 46, 37-155.
- McCullum, J. A. ve Chen, Y. J. (2001). Maternal roles and social competence: parent-infant interactions in two cultures. *Early Child Development and Care*, 166(1), 119-133.
- McDowell, D. J. ve Parke, R. D. (2009). Parental correlates of children's peer relations: an empirical test of a tripartite model. *Developmental Psychology*, 45(1), 224-235.
- Pasiak, C. (2011). *The effect of mother-child interactional synchrony: Implications for preschool aggression and social competence*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, University of Windsor.
- Robins, L. N. (1978). Sturdy childhood predictors of adult antisocial behaviour: Replications from longitudinal studies. *Psychological Medicine*, 8(4), 611-622.
- Scher, C. D., Forde, D. R., McQuaid, J. R. ve Stein, M. B. (2004). Prevalence and demographic correlates of childhood maltreatment in an adult community sample. *Child Abuse and Neglect*, 28(2), 167-180.
- Simons, R. L., Beaman, J., Conger, R. D. ve Chao, W. (1993). Childhood experience, conceptions of parenting, and attitudes of spouse as determinants of parental behavior. *Journal of Marriage and The Family*, 55(1), 91-106.
- Steel, P., Schmidt, J. ve Shultz, J. (2008). Refining the relationship between personality and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 134(1), 138-161.
- Şimşek, A. (2006). *Duygusal zekânın, ana-baba tutumunun ve doğum sırasının tercih edilen liderlik tarzının etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tauschke, E., Merskey, H. ve Helmes, E. (1990). A systematic inquiry into recollections of childhood experience and their relationship to adult defence mechanisms. *The British Journal of Psychiatry*, 157(3), 392-398.
- Truant, G. S., Herscovitch, J. ve Lohrenz, J. G. (1987). The relationship of childhood experience to the quality of marriage. *The Canadian Journal of Psychiatry/La Revue Canadienne De Psychiatrie*, 32(2), 87-92.
- Yavuzer, H. (1994). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.